



ÁLLATEGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLAT.

Dr. Zobory Emil áo. alezredes

A lóval való bánásmód állandó elhelyezésben

Allandó elhelyezés alatt értjük a laktanyai elhelyezést, amikor lovainkat istállóban tartjuk. Nagyobb lóállománnyal rendelkező alakulatnál a fertőző beteg, vagy újonnan érkezett lovak elkülönítésére elkülönítő istállót kell berendezni. Kis lólétszámú alakulatoknál a közös istálló jól elkülöníthető részét is ki lehet jelölni erre a célra. Ne tartsuk lovainkat állandóan az istállóban, hanem kedvező idő esetén az év minden szakában kössük ki azokat a szabadba, sőt nyári időben éjjel is ott tarthatjuk. Erre a célra szolgál a lókikötőhely, amely az istálló mellett, attól legalább 5 m-re és vele párhuzamosan készített korlát. Ehhez kössük lovainkat, természetesen egymástól válaszruddal elválasztva. Minden lónak legyen meg az állandó helye s ezt éppúgy, mint az istállóban, a ló nevével ellátott táblácskával jelöljük meg.

A lóval mindig bátran, határozottan, jóindulattal és türelemmel, de sohasem durván, gorombán kell bánni. Rossz ló nincs, csak rossz bánásmóddal elrontott ló van! Ha a lóhoz akarunk menni, először szólítsuk meg s arról az oldaláról közeledjünk hozzá, amerre néz. Amikor hozzá lépünk, veregessük, simogassuk meg.

Minden lóhoz osszunk be állandó loápoló honvédet, akít ok nélkül ne cserélgessünk. Csak így lehet felelőssé tenni a loápolót lova gondozásáért, ápolásáért, etetéséért, itatásáért. A honvéd, amikor reggel először megy a neki beosztott lovakhoz, alaposan vizsgálja meg, hogy nem mutatkoznak-e rajtuk valamilyen betegség jelei, sérülések vagy egyéb, szokatlan tünetek. Ilyenek jelentkezése esetén ezt azonnal jelentse a szakaszparancsnoknak.

A lóápolást naponta kétszer hajtsuk végre: kivonulás előtt és után. Kedvező idő esetén még télen is; az ápolást a szabadban, a ló kikötőhelyen kell elvégezni. Etetés közben nem szabad ápolni a lovakat. Az ápolás sorrendje: csutakolás, kefézés, hosszúszőrök, szem, természetes testnyílások ápolása és végül pataápolás. Az ápolást a baloldalon, a fejen kezdjük s így haladunk hátrafelé, majd a jobboldalára térünk, hasonló sorrendben, végül a patákat ápoljuk meg. Nyáron a szabadban meg is moshatjuk lovainkat, télen csak állatorvosi rendeletre (bőrbetegség stb. jelentkezésekor) és kellően meleg helyiségben. Minden esetben csak teljesen megszáradt állapotban állíthatjuk vissza a lovat az istállóba. Nyáron alkalmas helyen, kellő elővigyázat mellett meg is fűroszthatjuk lovainkat, amit azonban csak tiszt felügyelete mellett szabad végrehajtani. A fűrosztás ne tartson 15—20 percnél tovább és mindig legalább egy órával az etetés előtt történjék. A fürdő után a lovat gondosan le kell törölni és lépésben kell hazavezetni.

A napi lótapkiszabatot 3 adagban szokás etetni: reggel, délben és este.

Az adagot úgy kell elosztani, hogy este valamivel többet adjunk, mint reggel és délben. Ezért a napi adag $\frac{2}{3}$ részét este, a fennmaradó $\frac{1}{3}$ részt pedig két egyenlő adagban reggel és délben etessük.

A napi lótapadag mennyiségét a lovakért közvetlenül felelős parancsnok az állatorvos javaslata alapján, a szükséghez mérten megváltoztathatja. A heti lóvizsga alkalmával a nehéz munkát végző vagy gyengébb erőállapotú lovak részére az alosztályparancsnok az igen jó kondíciójú vagy a munkaképtelen beteg (pl. sánta) lovak adagja terhére a lótap mennyiségét emelheti. Ezt az „Etetési előjegyzés”-ben kell nyilvántartani, amelynek alapján adagoljuk a napi takarmány mennyiségét. Az etetés megkezdése előtt itassunk. Ezután valamennyi lónak egyszerre adjuk fel a szemes lótapot és amíg a lovak ezt megeszik, a lehetőség szerint két ló fejét a kötőféknél fogva 1-1 honvéd tartsa, nehogy kiszórják az abrakot. A szemes takarmányt úgy adjuk, hogy azt a munka megkezdése előtt legalább egy órával meg-egyék a lovak.

A szemestakarmány elfogyasztása után adjuk lovaink elé a szénát. A széna szétosztása előtt ki kell belőle szedni a durva, szűrős, takarmányozásra alkalmatlan részeket s azokat jóminőségűvel kell pótolni. Ezt a kiválogatást mindig az istállón kívül kell elvégezni. Az etetés alatt a honvédek figyeljék, hogy hogyan esznek a lovak és a rosszul rágó vagy étvágytalan lovakat jelentsek a szakaszparancsnoknak. Ha a zabot más szemestakarmány-

nyal pótszerez-zük, akkor lehetőleg egyik etetéskor csak a pótszer-takarmányt adagoljuk. Ha a pótszerül használt takarmány nem tenné ki a napi adag $\frac{1}{3}$ -át, akkor az etetésnél előbb a pótszerül használt szemes lóápot adjuk és csak azután a zabot. A póttakarmányhoz mindig fokozatosan szoktassuk lovainkat.

Az etetés megkezdése előtt és befejezte után a lóápolók alaposan tisztítsák ki a zaboskagylókat.

Az etetés befejezte után ismét meg kell a lovakat itatni. Az ivóvíz legyen tiszta, nem túlságosan hideg és annyit itassunk, amennyit a ló kíván. Nyáron gyakrabban itassunk. Az itatáshoz lehetőleg minden ló részére tartsunk külön vödört, a ló nevével megjelölve. Télen jóelőre készítsük be a vödörökbe a vizet, hogy az istállóhőmérsékletű legyen. Nyáron, ha a körülmények megkívánják és ha a lóállomány fertőző betegségtől mentes, vályúkból is történhetik az itatás. Ilyenkor itatás után a vályút alaposan ki kell tisztítani.

Munkában megizzadt, kimelegedett lovakat csak akkor szabad megitatni, ha már teljesen megszáradtak; tehát a munka után $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ óra múlva. Ha rögtön az itatás után tovább folytatják a munkát, akkor munka közben is itathatunk.

Amikor a lovat az istállóból munkára kivezetjük, meg kell figyelni, hogy nem sántít-e és rendben van-e a patkolása? Sánta lovat tilos munkába fogni. Ha azt akarjuk, hogy lovaink munkaképesek legyenek, különös gondot kell fordítani a pataápolásra és patkolásra. Állandóan gondoskodni kell arról, hogy a pata szaruállománya mindig elegendő vizet tartalmazzon s így kellően rugalmas legyen. Ezért — különösen nyári meleg időben — a patát puhítani kell. Ezt úgy érjük el, hogy a lovat hetenként 2-3-szor nedves agyagállásba, vízbe állítjuk, vagy a pata talpába 4—5 óránként nedves agyagot tapasztunk. Hogy a pata nedvességtartalmának elpárolgását megakadályozzuk, a kellően megpuhított patát patazsírral vékonyan kenjük be. Kivonulás vagy lóvízsga előtt a patát zsírozni tilos.

Lovaink patkolását 6-8 hetenként meg kell újítani. Ennek a kellő időbeni megtörténteért a szakaszparancsnok felelős, valamint azért is, hogy a patkolásra kerülő lovakat megfelelően előkészítsék és a patkolómester által megjelölt időre a patkoldába vezessék. Előkészítés alatt a pata kellő felpuhítását értjük, a fent elmondott módon. Kivonulás előtt gondosan át kell vizsgálni a lovak patkolását, nyergelését, szerszámozását, málházását, úgyszintén a fogatolt járművek málházását. Ez minden honvédnek a neki beosztott lovakra, a szakaszparancsnoknak szakasza lovaíra, az alosztályparancsnoknak alosztálya lovaíra vonatkozóan

kötelessége. Időnkint az állatorvos és patkolómester is ellenőrizze ezeket. Az előforduló rendellenességeket azonnal meg kell szüntetni. Télen, ha éles sarkat használunk, a szakaszparancsnok és patkolómester különös gonddal ügyeljen, hogy éles sarkot csak a külső sarkok helyett használjanak és azokat bevonulás után azonnal cseréljék ki tompa sarokkal.

A kivonulás előtt az istállót mindennap rendbe kell hozni és ki kell takarítani. Ez az istállónapos és ügyeletes kötelessége, akikhez segítségül néhány honvédet lehet kijelölni. Nekik kell a lóállásokban az almot eligazítani, a járdát felseperni, a trágyát a trágyadombra kihordani és az istállót alaposan kiszellőztetni.

A mindennapi takarításon kívül — hetenkint egyszer — az istálló valamennyi helyiségét ki kell takarítani. Ilyenkor a lovakat vezessük ki a lókikötőhelyre, az istálló összes ablakát, ajtaját nyissuk ki, a mennyezetet, falakat, tartóoszlopokat poroljuk és pókhálózunk le, a gödröket az istálló talaján egyengessük el, a trágyát teljesen hordjuk ki és az esetleges egyéb apróbb javításokat végezzük el, végül frissen almozunk be.

Évente legalább egyszer hozzuk rendbe az istállót, fertőtlenítsük és meszeljük ki és a szükséges javításokat végezzük el.

Az istállóban állandóan egyenletes és mérsékelt hőmérséklet legyen, télen $+6^{\circ}$ -nál alacsonyabb és $+10^{\circ}$ -nál magasabb ne legyen a hőmérséklet. Nagy hideg kivételével az egyik oldali ablakokat és ajtót állandóan tartjuk nyitva.

Ha a ló akár az istállóban, akár kivonulás alatt megbetegszik, azonnal hívni kell a patkolómestert vagy állatorvost. Beteg lovat munkára használni nem szabad.

A kivonulás befejeztével a lovakat meg kell vizsgálni, hogy nincs-e valamilyen sérülés rajtuk, rendben van-e a patkolásuk? Ezután le kell őket szárítani és meg kell ápolni. Kihevült és izzadt lovakat a száradásig sétáltatni kell, hideg és szeles időben pedig a meghűlés elkerülésére pokróccal takarjuk le.

A lóállomány erő- és egészségi állapotának, valamint használhatósági és ápoltsági fokának megállapítására az alosztályparancsnok hetenkint — lehetőleg a lópihenő-napon — tartson lóvizsgát. Ezen vegyen részt az érintett szakaszparancsnok, a szolgálatvezető és a patkolómester, ezenkívül legalább havonként az állatorvos. A lóvizsgán észlelt rendellenességek megszüntetésére az alosztályparancsnok és állatorvos azonnal intézkedjék.

Az elmondottak ismerete és megtartása okvetlenül szükséges ahhoz, hogy nagyértékű, nehezen pótolható lóállományunk-

kal megfelelően bánni tudjunk, lovainkról kellően gondoskodhassunk és megismerjük, hogy mit szabad azoktól követelnünk. Minden parancsnoknak, lóval bánó honvédnek egyformán kötelessége a lovak erőállapotának, munka- és teljesítőképességének megtartásáról és fokozásáról gondoskodni, hogy ezáltal is szolgálja néphadseregünk erejét, kiképzését és harcképességét.

